

Eten ransuilen liever geen spitsmuizen?

Met een proef is gezocht naar een antwoord op de vraag of ransuilen liever geen spitsmuizen eten. Bij de monitoring van muizen via braakballen is een goed antwoord op deze vraag van groot belang.

Frank Mertens

In het kader van het Soortbeschermingsplan Kerkuil werd in 1997 en 1998 in Earnewoude, Friesland, de aanwezigheid van kleine zoogdieren nagegaan door middel van het pluizen van braakballen afkomstig van kerk- en ransuilen. Beide uilensoorten hadden sterk overlappende home ranges, waarbij in hetzelfde landschap op voedsel werd gejaagd. Toch verschilden de braakballen van beide soorten sterk in samenstelling (zie tabel 1). Zo werd in de ransuilbraakballen geen enkele spitsmuis aangetroffen, terwijl die van de kerkuil voor de helft uit prooiresten van spitsmuizen bestond. Overeenkomstige verschillen in voedselvoorkeur tussen rans- en kerkuil worden ook in de literatuur beschreven (zie Cramp et al. 1985), en zijn voor ervaren braakbalpluizers zeker geen verrassing.

Proef De vraag waar deze voedselvoorkeuren van beide uilensoorten nu precies op zijn gebaseerd, blijft in de literatuur echter onbeantwoord. Toch lijkt het ontbreken van spitsmuizen in de ransuil-

braakballen in Earnewoude niet op toeval te berusten. Beide soorten uilen foeraageerden immers in dezelfde biotopen. Bij mij rees dan ook de vraag of ransuilen spitsmuizen niet lekker vinden en wellicht bewust mijden. Om daar iets meer over te weten te komen, werd in 1999 in vogelasiel “de Fûgelhelling” in Ureterp, Friesland, een verkennende proef uitgevoerd. Twee volwassen ransuilen werden in de winter van 1999 gedurende drie achtereenvolgende nachten gevoerd met zowel dode spitsmuizen als eendagskuikens. De uilen bevonden zich daarbij in dezelfde ruimte. Beide waren in gevangenschap met eendagskuikens grootgebracht. De uilen kregen de muizen en kuikens op de gebruikelijke voedertafel door elkaar aangeboden in gelijke hoeveelheden. Daarna werden zij ongeveer vijf uur geobserveerd met hulp van een bewakingscamera. Zo werd waargenomen dat beide ransuilen de spitsmuizen wel oppakten en deze soms ook begonnen op te eten, maar daarna weer lieten vallen. De volgende ochtend

bleken de meeste eendagskuikens te zijn verdwenen, terwijl de grotendeels onopgegeten spitsmuizen op de grond werden teruggevonden.

Smaakverschil In 2007 werd in de literatuur uitgebreid naar smaakverschillen tussen uilen gezocht, maar dit leverde geen gegevens op. Wel beschrijft Thiollay (1968, in Cramp et al. 1985) een veldwaarneming van een ransuil die een spitsmuis vangt, deze van de ene naar de andere poot brengt, hem in de snavel neemt en vervolgens loslaat, waarna de uil wegvliegt. Dit komt overeen met het gedrag tijdens de voerproef in Earnewoude. Ook wijzen incidentele vondsten van dode spitsmuizen met gaatjes in de vacht op dit soort gedrag. Klaarblijkelijk werden ook deze spitsmuizen na de vangst niet opgegeten.

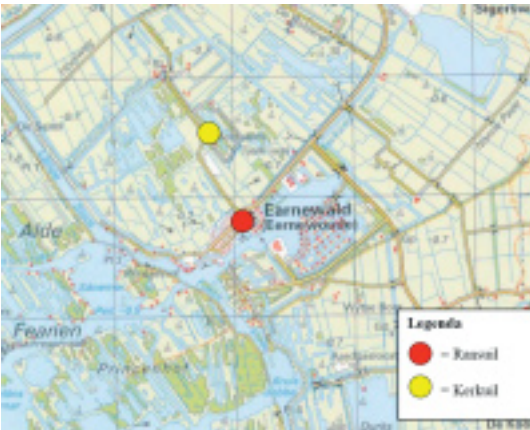
Conclusie Het lijkt er op dat ransuilen – mogelijk in tegenstelling tot kerkuilen – spitsmuizen niet lekker vinden en deze wellicht bewust mijden. Het zou interessant zijn om proeven op te zetten bij zowel rans- als kerkuilen om hierover meer duidelijkheid te krijgen.

Frank Mertens, Adviesbureau Mertens, www.adviesbureau-mertens.nl

Woord van dank Met dank aan ‘t Frieske Gea, Vogelasiel “de Fûgelhelling” en Johan de Jong voor de hulp bij het veldwerk.

Tabel 1 Inhoud van de braakballen van kerkuil en ransuil in Earnewoude, verzameld in de voorjaren van 1997 en 1998

	Voorjaar 1997				Voorjaar 1998			
	Kerkuil	%	Ransuil	%	Kerkuil	%	Ransuil	%
Bosspitsmuis	61	46,6	0	0,0	192	49,2	0	0,0
Dwergspitsmuis	0	0,0	0	0,0	23	5,9	0	0,0
Waterspitsmuis	0	0,0	0	0,0	6	1,5	0	0,0
Huisspitsmuis	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Spitsmuizen	61	46,6	0	0,0	221	56,7	0	0,0
Bruine rat	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Bosmuis	3	2,3	19	8,2	6	1,5	9	3,2
Dwergmuis	0	0,0	0	0,0	11	2,8	4	1,4
Huismuis	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ware muizen	3	2,3	19	8,2	17	4,4	13	4,6
Woelrat	1	0,8	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Veldmuis	35	26,7	120	51,7	68	17,4	202	70,9
Aardmuis	19	14,5	49	21,1	41	10,5	28	9,8
Rosse woelmuis	7	5,3	35	15,1	24	6,2	15	5,3
Noordse woelmuis	4	3,1	3	1,3	18	4,6	10	3,5
Ongeïdentificeerd	1	0,8	4	1,7	1	0,3	13	4,6
Woelmuizen	67	51,1	211	90,9	152	39,0	268	94,0
Vogels	0	0,0	2	0,9	0	0,0	4	1,4
TOTAAL	131	100	232	100	390	100	285	100

Figuur 1 Locatie van de kerk- en ransuilen te Earnewoude, Friesland, waarvan in 1997 en 1998 braakballen werden verzameld (afstand tussen locaties: 800 meter).

Verder lezen?

Cramp, S. et al. 1985. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic. Volume IV. Terns to Woodpeckers: p. 572-588. Asio otus Long-eared Owl.